

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันได้รับการยอมรับว่าสตรอเบอร์รี่ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่สามารถทำรายได้ดี ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีรสชาติดีและเป็นที่ยุติกันทั่วโลก ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาการปลูกสตรอเบอร์รี่เพื่อนำผลมาบริโภคสด และใช้ในเชิงอุตสาหกรรมแปรรูปได้เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งเพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำแยม เยลลี่ และผลไม้กวน เป็นวัตถุดิบสำหรับทำอาหารว่าง หรือ ลูกกวาด หรือสก็อตเอวีสและกิ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรุงแต่งรสชาติ กิ้นและสีของอาหารคาวหวานหลายประเภท การนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางที่เป็นการค้าและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในรูปของสบู่ ครีมบำรุงผิว และยาสีฟันรวมถึงการนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่ผลิตมาจากน้ำผลไม้ และเครื่องดื่มที่เป็นแอลกอฮอล์ประเภทไวน์ ซึ่งส่งผลให้มีการปรับปรุงพันธุ์วิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และปริมาณมากขึ้น (พงษ์เทพ, 2546)

สำหรับประเทศไทยการผลิตสตรอเบอร์รี่เกือบทั้งหมดอยู่ในท้องที่ของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพืชเขตกึ่งร้อนที่ได้รับการส่งเสริมให้แก่ชาวเขาและชนกลุ่มน้อยบนพื้นที่สูงเพื่อขจัดปัญหาการปลูกฝิ่น และเป็นการสร้างอาชีพถาวร ทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น สำหรับสถานการณ์การผลิต แหล่งปลูกสตรอเบอร์รี่ของจังหวัดเชียงใหม่ จะอยู่ในพื้นที่อำเภอสะเมิง อำเภอแมริม และอำเภอฝาง ปัจจุบันพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอสะเมิงและอำเภอฝาง ในปี 2547-2548 จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ ประมาณ 2,261 ไร่ คือ ในอำเภอสะเมิง 2,250 ไร่ และอำเภอฝาง 11 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2548) ทั้งนี้ อำเภอสะเมิง เป็นแหล่งปลูกสตรอเบอร์รี่ที่สำคัญของประเทศ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดประมาณ ไร่ละ 70 ซึ่งจำนวนผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ที่สูงที่สุดในอำเภอสะเมิง คือตำบลบ่อแก้วประมาณไร่ละ 90 มีจำนวนถึง 480 ราย จากเกษตรกรทั้งหมดทุกตำบลซึ่งได้แก่ ตำบลบ่อแก้ว แม่สาบ ยั้งเมิน สะเมิงใต้ สะเมิงเหนือ รวมจำนวน 582 ราย ในฤดูกาลปลูกปี 2547-2548 (สำนักงานเกษตรอำเภอสะเมิง, 2548) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกประชากรในตำบลบ่อแก้วในการวิจัยในครั้งนี้

เนื่องจากการปลูกสตรอเบอร์รี่นั้นให้ผลตอบแทนที่มากพอสมควร ทำให้มีเกษตรกรที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ในอำเภอสะเมิงจำนวนไม่น้อยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความมั่นคงในครอบครัวประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ซึ่งบางรายยังสามารถขยายการผลิตไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ผลิต

เพิ่มขึ้น การจ้างแรงงานมากยิ่งขึ้น การมีอุปกรณ์การเกษตรที่ดีขึ้น เช่น ใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ในการไถพรวน มีรถขนส่งผลผลิตเป็นของตนเอง เนื่องจากสถานการณ์นี้เองทำให้ผู้ทำวิจัยมีความสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกษตรกรสามารถผลิต แล้วสามารถมีกำไรและมีความมั่นคง ในครอบครัว มีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ อีกทั้งมีการผลิตที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค จากสารเคมี ทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกสตอเบอรี่ของเกษตรกร รวมถึงปัญหาในการปลูกสตอเบอรี่ของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปลูกสตอเบอรี่ของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาเรื่องนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกสตอเบอรี่ โดยการนำปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จไปใช้ เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยปัจจัย ด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และด้านสภาพการปลูก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ในตำบลปอแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ ในตำบลปอแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 480 คน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยสามารถนำมาสร้างกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ในการทำการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอร์

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

- รายได้อื่น ๆ
- ภาระหนี้สิน
- ขนาดพื้นที่ปลูก
- แรงงานในครอบครัว

ปัจจัยด้านสังคม

- ตำแหน่งทางสังคม
- การได้รับรู้ข่าวสาร
- การติดต่อแนะนำจากเจ้าหน้าที่
- การได้รับการฝึกอบรม

ปัจจัยด้านสภาพการปลูก

- ความรู้ในการปลูกสตรอเบอร์
- การปฏิบัติที่เหมาะสม
- ช่วงการปลูก

ความสำเร็จของเกษตรกร

ผู้ปลูกสตรอเบอร์

- รายได้สุทธิจากการปลูกสตรอเบอร์ต่อไร่
- ความพึงพอใจในการปลูกสตรอเบอร์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกสตรอบเออรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง สถานภาพอย่างเป็นทางการของเกษตรกรในหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานหรือสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ กรรมการหมู่บ้าน เกษตรอาสา ฯลฯ

รายได้อื่น ๆ หมายถึง รายได้จากอาชีพการเกษตรอื่นๆ และรายได้จากนอกภาคการเกษตรนับเป็นจำนวนบาทต่อปี

ขนาดพื้นที่ปลูก หมายถึง จำนวนไร่ที่ทำการเกษตรซึ่งเป็นของตนเอง หรือเช่าผู้อื่น เป็นจำนวนงานและไร่

ภาระหนี้สิน หมายถึง หนี้สินรวมที่มีอยู่ของครอบครัวเกษตรกร ทั้งที่เป็นในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การรับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสตรอบเออรี่จากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารวิชาการ การเข้าร่วมประชุม การดูงานและการฝึกอบรม

การติดต่อแนะนำจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง การพบปะพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี หมายถึง การที่เกษตรกรไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ห้ามใช้ในการเกษตร ที่กำหนดโดยกรมวิชาการเกษตร แสดงว่าปลอดภัย ถ้าใช้สารดังกล่าวแสดงว่าไม่ปลอดภัย และเกษตรกรพ่นสารเคมีที่มีอันตรายต่อผู้บริโภคแล้วเก็บผลผลิตก่อน 7 วันแสดงว่าไม่ปลอดภัย ถ้าเก็บหลัง 7 วัน แสดงว่าปลอดภัย

ช่วงการปลูก หมายถึง ช่วงวันที่เกษตรกรนำต้นกล้าสตรอบเออรี่ลงปลูกในแปลง วัตถุประสงค์โดยแบ่งระดับการปลูก เป็น 3 ช่วง คือช่วงต้นฤดูปลูก (ก่อน 15 ก.ย.) ช่วงกลางฤดูปลูก (16-30 ก.ย.) ช่วงปลายฤดูปลูก (หลัง 30 ก.ย.) โดยที่การปลูก สตรอบเออรี่จะเริ่มปลูกในช่วงต้นเดือนกันยายนถึงปลายเดือนตุลาคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Dummy Variable โดยใช้ช่วงกลางฤดูปลูกเป็นมาตรฐาน

การปฏิบัติที่เหมาะสม หมายถึง การปฏิบัติในการปลูกสตรอบเออรี่ในด้านการเตรียมแปลง ลักษณะพื้นที่ปลูก การปลูก การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การป้องกันและกำจัดศัตรูสตรอบเออรี่ การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น โดยวัดเป็นคะแนน ปฏิบัติได้ 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติได้ 0 คะแนน

ความสำเร็จ หมายถึง การที่เกษตรกรปลูกสตอเบอร์รี่แล้วมีรายได้สุทธิต่อไร่ (ลัดดา, 2526) และเกิดความพึงพอใจต่อการปลูก

รายได้สุทธิ หมายถึง การนำรายได้ต่อไร่ที่เป็นเงินสดทั้งหมดในการปลูกสตอเบอร์รี่ตั้งลบด้วยรายจ่ายต่อไร่ที่เป็นเงินสดทั้งหมดในการปลูกสตอเบอร์รี่ ซึ่งจะแบ่งช่วงคะแนน 5 ระดับ คือ มีรายได้มากที่สุด มีรายได้มาก มีรายได้ปานกลาง มีรายได้น้อย มีรายได้น้อยที่สุดในที่นี้จะไม่รวมถึงรายได้และรายจ่ายของฟาร์มซึ่งไม่ได้เป็นตัวเงิน ยกตัวอย่างรายได้ เช่น ทรัพย์สินของฟาร์มที่เพิ่มขึ้น (Increase in Inventory) ส่วนรายจ่ายของฟาร์มซึ่งไม่ได้เป็นตัวเงิน เช่น ค่าแรงงานของคนในครอบครัวซึ่งช่วยทำงานแบบให้เปล่า (Unpaid Labor) ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนและเครื่องจักร เครื่องมือต่างๆ เป็นต้น

ความพึงพอใจ หมายถึง การที่เกษตรกรมีความพึงพอใจในการปลูกสตอเบอร์รี่โดยมองจากภาพรวม เช่น ความพึงพอใจในรายได้จากการปลูก ราคาสตอเบอร์รี่ ความยากง่ายในการปลูก เป็นต้น วัดโดยแบ่งระดับความพึงพอใจ เป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved